

Asphodeline lutea

Foto: Peter Hellings

Nomenclatuur/Etymologie

De wetenschappelijke naam *Asphodeline lutea* is opgebouwd uit de geslachtsnaam *Asphodeline* en de soortaanduiding *lutea*. De geslachtsnaam *Asphodeline* is afgeleid van het Griekse woord *asphodelos*, de naam van een bloem die in de oudheid bekendstond en mogelijk betrekking had op een aanverwante plant. De betekenis is onzeker, maar in de Griekse mythologie werd de asphodel geassocieerd met de onderwereld. Het achtervoegsel *-line* betekent 'gelijkend op'. De soortaanduiding *lutea* is afgeleid van het Latijnse woord *luteus*, wat 'geel' betekent, en verwijst direct naar de heldere bloemkleur. De Nederlandse naam is Jonkerlelie of Gele affodil.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com
Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com
Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl
Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Taxonomie

- Rijk: Plantae
- Orde: Asparagales
- Familie: Asphodelaceae (vroeger Liliaceae)
- Geslacht: *Asphodeline*
- Soort: *A. lutea*

Synoniemen

Een belangrijk synoniem, dat de planten familiegeschiedenis weerspiegelt, is *Asphodelus luteus*. Hoewel de plant soms in de handel of in oudere literatuur nog als *Asphodelus* wordt vermeld, wordt *Asphodeline lutea* tegenwoordig algemeen geaccepteerd als de correcte naam.

Variëteiten en Cultivars

De soort *Asphodeline lutea* wordt in tuinen voornamelijk gebruikt als de botanische soort, zonder veel specifieke cultivars. Er is echter wel de verwante soort *Asphodelus albus* die witte bloemen heeft, wat soms wordt verward of als een witte 'variant' wordt gezien. Specifieke benoemde cultivars van *A. lutea* zijn zeldzaam. De variant *Asphodelus aestivus* wordt soms ook gebruikt, maar dit is een aparte soort. Voor de jonkerlelie is de wilde soort de meest voorkomende vorm in de tuin:

- *Asphodeline lutea* (wilde soort): Heldergele, stervormige bloemen op lange, onvertakte bloemaren. Bladeren zijn blauwgroen en smal.

Familie

De Jonkerlelie behoort tot de familie Asphodelaceae. In oudere classificaties werd deze plant vaak ondergebracht bij de Liliaceae (Liefamilie), maar op basis van modern genetisch onderzoek is de familie Asphodelaceae nu de correcte plaatsing.

Hoogte

De hoogte van *Asphodeline lutea* varieert tussen 70 cm en 100 cm, waarbij sommige bronnen een maximale hoogte van 1,25 m met bloem noemen. Het smalle, basale loof blijft lager, terwijl de opgaande bloemstengels de hoogte bepalen.

Bloemkleur

De bloemkleur is heldergeel. De bloemen zijn stervormig, vrij groot en staan in dichte, onvertakte, knotsvormige trossen of aren aan het uiteinde van de krachtige stengels. De bloemen verspreiden een lichte, aangename geur.

Bladkleur

Het loof is blauwgroen tot groen en heeft een smalle, langwerpige, spitse en grasachtige vorm. De bladeren zijn dik en voelen glad aan. Het is een wintergroene of bladhoudende plant.

Bloeiperiode

De bloei valt in de late lente en vroege zomer, doorgaans van mei tot juni, soms tot in juli. Na de bloei ontstaan opvallende, bolvormige, groene vruchtgroepen die ook in de herfst nog sierwaarde hebben.

Standplaats

Asphodeline lutea prefereert een warme, beschutte standplaats in de volle zon. De plant is inheems in mediterrane gebieden en geeft de voorkeur aan goed doorlatende grond, die ook stenig, zanderig en droog mag zijn, zolang deze maar voedselrijk is. De plant is kalkminnend en stelt een jaarlijkse kalkgift op prijs.

Herkomst

De plant is afkomstig uit het oostelijke Middellandse-Zeegebied en Klein-Azië. Het natuurlijke verspreidingsgebied strekt zich uit over grote delen van Zuid-Europa, Noord-Afrika (Algerije) en het Midden-Oosten (tot Iran), waar hij groeit op stenige hellingen en kalksteen onder kreupelhout.

Soort gewas

De Jonkerlelie is een overblijvende, kruidachtige vaste plant (*perennial*). Hij vormt pollen met stevige, vlezige wortels, maar woekert niet. Het is een rotsplant die geschikt is voor onder andere cottagetuinen, mediterrane tuinen en prairietuinen.

Vermeerderingswijze

Vermeerdering kan zowel door zaad als door deling van de wortelstokken. Oudere pollen kunnen in het voor- of najaar worden opgegraven en gedeeld. Zaaïen gebeurt in een kistje met zaaiaarde, en na kieming (wat soms vertraging kan oplopen) worden de zaailingen verspeend. Soms vereist het zaad een koudeperiode in de koelkast (stratificatie) om de kiemrust te doorbreken.

Klimaatzone (usda-zones)

De plant is uitstekend winterhard, vaak tot vaak tot $-20,6^{\circ}\text{C}$. Dit komt overeen met USDA-winterhardheidszone 6b.

Insecten

De bloemen van *Asphodeline lutea* zijn aantrekkelijk voor insecten, met name voor bijen en hommels, en dragen daarmee bij aan de biodiversiteit in de tuin.

Bronvermelding

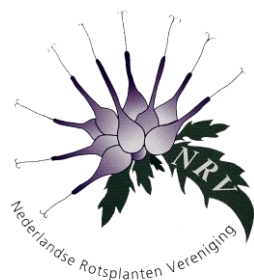
<https://www.schetsservice.nl/planten/jonkerlelie-asphodeline-lutea/>

<https://www.tuinadvies.nl/plantengids/6003/asphodeline-lutea>

<https://www.bastin.nl/webwinkel/asphodeline-lutea-detail.html>

<https://www.tuindingen.nl/blog/vaste-planten/asphodeline-gele-affodil> <https://www.heijnen-planten.nl/jonkerlelie-asphodeline-lutea-5-10-pot-p9>

<https://shop.groei.nl/62821/zaden/65168/asphodeline-lutea>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/Etymologie	<i>Asphodeline</i> afgeleid van Grieks <i>asphodelos</i> ('gelijkend op asphodel'), <i>lutea</i> Latijn voor 'geel'. Nederlandse naam: Jonkerlelie of Gele affodil.
Taxonomie	Rijk: Plantae, Clade: Tracheophyta, Clade: Angiospermae, Clade: Monocotyledoneae, Orde: Asparagales, Familie: Asphodelaceae, Geslacht: <i>Asphodeline</i> , Soort: <i>A. lutea</i> .
Synoniemen	<i>Asphodelus luteus</i> .
Variëteiten en Cultivars	Voornamelijk de botanische soort; weinig benoemde cultivars. De wildsoort wordt als <i>A. lutea</i> verkocht.
Familie	Asphodelaceae (Affodilfamilie, vroeger Liefefamilie).
Hoogte	70 cm tot 100 cm (tot 125 cm met bloem).
Bloemkleur	Heldergeel, stervormig in dichte, opgaande trossen/aren.
Bladkleur	Blauwgroen tot groen, smal, langwerpig, spits en grasachtig. Bladhoudend (wintergroen).
Bloeiperiode	Mei tot juni (late lente/vroege zomer).
Standplaats	Volle zon, warme, beschutte plaats. Goed doorlatende, stenige, zanderige, voedselrijke en kalkrijke grond.
Herkomst	Oostelijke Middellandse-Zeegebied, Klein-Azië, Noord-Afrika (Algerije tot Iran).
Soort gewas	Overblijvende, kruidachtige vaste plant (perennial), rotsplant.
Vermeerderingswijze	Door zaad (soms met stratificatie) of door deling van de wortelstokken/pollen.
Klimaatzone (usda-zones)	USDA-zone 6b.
Insecten	Trekt bijen en hommels aan.